

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

תוכן

- א. בשעה שישנו בקום אכול צלי ישנו בכל תאכל נא בשעה שאינו בקום אכול צלי אינו בכל תאכל נא.....2
- ב. חבל זוג של ספרים וצמד של פרות ריחים ורכב ... שהן מיוחדין שני כלים ועושין מלאכה אחת וחייב על זה בפני עצמו ועל זה בפני עצמו אף כל דברים שהן שני כלים מיוחדים ועושין מלאכה אחת חייב על זה בפני עצמו ועל זה בפני עצמו.....2
- ג. ההוא גברא דחבל סכינא דאשכבתא מחבריה זיל אהדריה דהוי ליה כלי שעושים בו אוכל נפש ... לא צריך למיקם בדינא עלה ויכול למעון עד כדי דמיהן.....3
- ד. מהנהו עיזי דאכלי חושלא בנהרדעא ואתא מרא דחושלא ותפס להו ... יכול למעון עד כדי דמיהן.....4
- ה. דברים העשויין להשאיל ולהשכיר ואמר לקוחין הן בידי אינו נאמן.....5
- ו. אפיק זוגא דסרבלא וספרא דאגדתא מיתמי בדברים העשויין להשאיל ולהשכיר ... כיון דמיפנמא קפדי אינשי ולא מושלי.....6
- הדרון עלך המקבל.....6
- פרק עשירי הבית והעליה.....6
- ז. הבית והעלייה של שנים שנפלו שניהם חולקין בעצים ובאבנים ובעפר ורואין אלו אבנים העשויות להשתבר אם היה אחד מהן מכיר מקצת אבניו נוטלין ועולות לו מן החשבון
- 7
- ח. נחזי אי בהבטא נפיל עלייתא איתבור אי בהבסא נפיל תתייתא איתבור לא צריכא דנפיל בלייא וליחזינהו בצפרא דפנינהו.....8
- ט. שותפין בכי האי גוונא לא קפדי אהרדי.....8
- י. מנה לי בידך והלה אומר איני יודע ... פטור.....9
- יא. מנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי אלא המשים והשאר איני יודע מתוך שאינו יכול לישבע ישלם.....10
- יב. ועולות לו מן החשבון ... לפי השבון שלימות.....10
- יג. הבית והעלייה נפחתה העלייה ואין בעל הבית רוצה לתקן הרי בעל העלייה יורד ודר למטה עד שיתקן לו את העלייה ... נפחתה ... בארבעה ... דאמר ליה עלייה זו שעל גבי בית זה אני משכיר לך.....11
- יד. מעשה באחד שאמר לחבירו דלית שעל גבי פרסק זה אני מוכר לך ונעקר הפרסק ... חייב אתה להעמיד לו פרסק כל זמן שהדלית קיימא.....13

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

דף קטז.

א. בשעה שישנו בקום אכול צלי ישנו בבל תאכל נא בשעה שאינו בקום אכול צלי אינו בבל תאכל נא

קרבת פסח¹ שאכל ממנו נא או מבושל מבעוד יום אינו לוקה שנאמר (שמות יב פסוק ט) **כִּי אִם צָלִי אֵשׁ בִּשְׁעָה שִׁמְצוּהָ לֹאכְלוּ צָלִי חַיִּיב עַל אֲכִילַת נֹא וּמְבוּשָׁל אֲבָל מִבְּעוֹד יוֹם פֶּטוּר.**

ב. חבל זוג של ספרים וצמד של פרות ריחים ורכב ... שהן מיוחדים שני כלים ועושין מלאכה אחת וחייב על זה בפני עצמו ועל זה בפני עצמו אף כל דברים שהן שני כלים מיוחדים ועושין מלאכה אחת חייב על זה בפני עצמו ועל זה בפני עצמו

כבר התבאר לעיל דף קטו. חבל כלים הרבה² של אוכל נפש, כגון שחבל עריבה ויורה וסכין חייב על כל כלי וכלי בפני עצמו.

אפילו שני כלים שהן עושין מלאכה אחת³ חייב עליהן משום שני כלים ולוקה שתים על שניהם, שנאמר **לֹא יִחַבֵּל רִיחִים וְרֶכֶב לַחַיִּיב עַל הַרְחִים בְּפָנֵי עֲצָמוּ**

¹ רמב"ם קרבן פסח פרק ח ה"ד

² רמב"ם הלכות מלוה ולוה פרק ג הלכה ג

³ וזה מה שאין צריך לו באור. שהוא כמי שחבל בגד אלמנת ראובן ובגד אלמנת שמעון ובגד אלמנת לוי שהוא עובר על כל בגד ובגד. ואמנם ענין השאלה כמי שחבל שני כלים בשניהם יחד ייעשה אוכל נפש ולא יספוק האחד מהם בלתי האחר בעשיית אוכל נפש, אם נאמר אחר שהאוכל אמנם תשלם עשייתו בשניהם יחד הנה שניהם כגון כלי אחד ויהיה חייב משום כלי אחד, או אחר שהם שני כלים חייב על כל אחד בפני עצמו. ובארו לנו שהוא חייב עליהם משום שני כלים אף על פי שבהקב"ץ שניהם תיעשה המלאכה. כגון ריחים ורכב שלא תיעשה המחינה באחד משניהם בלתי האחר שהוא אם חבל ריחים ורכב יהיה כמו שחבל עריבה וסכין

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ץ 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

ועל הרכב בפני עצמו כשם שהרכב והרחים מיוחדין שהן שני כלים ומשמשין מלאכה אחת, וחייב על זה בפני עצמו ועל זה בפני עצמו, כך כל שני כלים אף על פי שמשמשין מלאכה אחת חייב על זה בפני עצמו ועל זה בפני עצמו, וכן אם חבל צמד בקר החורש לוקה שתיים. ואפילו שני כלים המחברים יחד לעשות בהם מלאכה אחת, כמו המספרים שגוזזים בהם הרי זה עובר בשני לאוין⁴.

ג. ההוא גברא דחבל סכינא דאשנבתא מחבריה ... זיל אהדריה דהוי ליה כלי שעושים בו אוכל נפש ... לא צריך למיקם בדינא עלה ויכול לטעון עד כדי דמיהן

כבר התבאר לעיל דף קיג. שכל הכלים שעושים בהם אכל נפש כגון הקערות שלשים בהם, והסירים שמבשלים, בהם וסכין של שחיטה, וכל כלי שמשמש למאכל כצלחות לאכילה, וסכינים, ומזלגות, וכוסות, אסור⁵ למלוה לטול מהלוח⁶ ואפילו כלים שאין אוכלים מהם ממש אלא שמשמשים להכנת מאכל, או בשביל מאכל, כגון חרמש לקצור, או נפה ותנור שמטלטלים, (בימינו טוסטר אובן או מיקרוגל) וכיו"ב.

אבל כלי אומנות⁷ אע"ג שעל ידיהם יש לו מה לאכול כמו מספריים של ספרים, או אפילו פרות שחורש בהם, או צמר מכבשים, מותר למשכנם, וכן האוכל עצמו מותר

השחיטה שהם שני כלים כל אחד עומד למלאכתו. וזה הוא ענין אמרם וחייב משום שני כלים. לא שהן שתי מצות. רמב"ם סה"מ שם

⁴ שוע" ונו"כ צו י

⁵ ואם עשה לא אהני מעשיו וצריך להחזיר הכלים ללוח אפילו שלא הגיע זמן הפרעון (הגהות חכמת שלמה בשו"ע חו"מ סי' צו סעי' יב)

⁶ ונראה פשוט דאם חבל כלי אוכל נפש שאין בו שוה פרוטה ומ"מ לוקה, כי זה לא הוי לאו שבממון כמו שכתב הרב המגיד בה"ד גבי השבת העבוט, אלא גזירת הכתוב הוא לא מחמת ממון, א"כ אפילו פחות משוה פרוטה, דרק גבי ממון הלכה למשה מסיני דבעינן פרוטה. וכן אם החוב פחות משוה פרוטה, אף דאינו ממון מ"מ חייב לשלם לו אלא דאין מוציאין בדיינים, ושפיר הוי חבלה כן נראה ברור מנחת חינוך (מצוה תקפג אות יא)

⁷ ערוך השלחן שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

למשכנו. וי"א⁸ שאם חבל פרות שחורש בהם או כל כלי אומנות שעל ידו מתפרנס חייב.

ואם מישכן מחזיר בעל כרחו ללוה מיד. וי"א⁹ שמחזיר בעל כרחו רק בשעה שצריך אותם הלוה למלאכתו אבל בשעה¹⁰ שאינו צריך משאירם המלוה אצלו.

ונאמן הוא¹¹ לומר משכון הוא בידי על חוב שאתה חייב לי¹², ונשבע שבועה חמורה בנקיטת חפץ ונוטל חובו עד כדי דמי המשכון.

ד. מהנהו עיזי דאכלי חושלא בנהרדעא ואתא מרא דחושלא ותפס להו ... ינול לטעון עד כדי דמיהן

אמרו חז"ל חזקה¹³ כל דבר המטלטל שהוא ביד האדם, בחזקת שהוא שלו, ואפילו אם יבא אחר ויערער ויביא עדים שהוא שלו אלא שהפקידו אצלו או השאילו לו, נאמן המוחזק לומר מכרתו לי¹⁴ או נתתו לי במתנה, ומ"מ צריך הנתבע לישבע היסת¹⁵.

ואם אומר המוחזק¹⁶ אמת שהחפץ שלך הוא אבל משכון הוא בידי על חוב שאתה חייב לי, נאמן על כך, ונשבע שבועה חמורה בנקיטת חפץ ונוטל

⁸ רמב"ם מלוה ולוה פ"ג ה"ג סמ"ע סי' צז ס"ק מז

⁹ סמ"ע שם ס"ק יד מז ובביאור הגר"א כתב שם שזהו דעת הרמב"ן והרשב"א אבל דעת הרמב"ם וש"ע משמע שמחזירם מיד וכ"כ במנחת חינוך מצוה תקפג אות ו' נראה דמחזיר אף באין הלוה צריך, דלא אהנו מעשיו כלל וצריך להחזיר תיכף אבל בסמ"ע דחק ליישב זה גם בדעת הרמב"ם

¹⁰ רמב"ם שם ה"ב ביאור הגר"א חו"מ סי' צז ס"ק כה

¹¹ ש"ע ונו"כ עב יז וקלג א

¹² ועיין סמ"ע שם שנאמן מכה מינו דלקוח ולכן נאמן עד כדי דמיו, ואף על גב דבטענת לקוח היה נפטר בהיסת, מ"מ בטענה זו שהוא מודה שהחפץ של המערער, וצריך לישבע וליטול, הצריכוהו שבועה בנק"ח.

¹³ מבואר בש"ע סימן קלה סעיף א וכן בסימן עב סעיף כא דבבהמה וחיה לא אמרינן חזקה שהוא שלו, דכיון שהיא מהלכת יש לחוש שמעצמה נכנסה לרשותו של זה ובש"ך סימן עב ס"ק קה משמע שבהמה וחיה דינם כדברים העשויים להשאיל ולהשכיר, ואם יש לו מינו נאמן בטענת לקוח הוא בידי, ובתומים שם חולק,

¹⁴ ש"ע ונו"כ קלג א

¹⁵ והיסת חייב אפילו כשאין לתובע עדים, כדין כל תובע מנה לי בידך.

¹⁶ ש"ע סימן קלג סעיף א, וכתב הסמ"ע עפ"י דברי הש"ע סימן עב סעיף יז שנאמן מכה מינו דלקוח ולכן נאמן עד כדי דמיו, ואף על גב דבטענת לקוח היה נפטר בהיסת, מ"מ בטענה זו שהוא מודה שהחפץ של המערער, וצריך לישבע וליטול, הצריכוהו שבועה בנק"ח.

כתב בפעמ"ז בשם בני חיי שהולכין לפי שווי החפץ בשעת העמדה בדין ולא כשעת תפיסה, שאם נתייקר משעת תפיסה עד שעת העמדה בדין, היוקר הוא של מרא קמא ולא של התופס.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

חובו עד כדי דמי המשכון, ואם אינו טוען שהגיע לידו בתורת משכון אלא שתפסו בחובו ממקום אחר, ראוי שיברר ממה נתחייב לו, דשמא יתברר שאינו חייב לו¹⁷.

ה. דברים העשויין להשאיל ולהשכיר ואמר לקוחין הן בידי אינו נאמן

מה שנתבאר שהמוחזק בחפץ נאמן לומר לקוח הוא בידו, היינו דוקא בדברים שאינם עשויים להשאיל או להשכיר, אבל בדברים העשויים להשאיל ולהשכיר, אף על פי שאין לו עדים איך בא לידי המחזיק, אבל יש לו עדים שהיה שלו וגם ראו עתה החפץ בידו, והמערער טוען שהשאילו או השכירו לו¹⁸, אינו נאמן לומר לקוח הוא בידי ולא ממושכן הוא בידי¹⁹, ואפילו מת המחזיק מוציאין מיד היורש²⁰, ונחלקו הפוסקים אם צריך

¹⁷ משמע שאם מברר חובו דינו כמשכון ונשבע שבועה בנק"ח ונוטל

¹⁸ כתב בשו"ע שם סעיף ו' דהא דהמערער נאמן נגד המחזיק דוקא כשטוען השאלתי או השכרתי להם, אבל טוען גנובים הם בידך אינו נאמן יותר מדברים שאינם עשויים להשאיל ולהשכיר, אא"כ יש קול שנגנבו אצלו חפצים, ומשמע שגם ביצא לו שם גניבה יש נ"מ שבדברים העשויים להשאיל ולהשכיר לעולם בחזקת בעליהם, וכן משמע בשו"ע סימן שנו סעיף א', אבל הרמ"א שם כתב בשם יש אומרים שכשטוען גנובים הם אין נ"מ אם עשויים להשאיל ולהשכיר או לא, שהרי הוא טוען גנובים הם, ועי' שו"ע סימן צ' סעיף יא,

¹⁹ שו"ע סימן קלג סעיף ה', וצריך להחזירו, ופירש הסמ"ע דמ"מ צריך המערער לישיב היסת כיון שהמחזיק טוען ברי ובכל טענת ברי צריך לישיב, אלא שבמ"ש הסמ"ע שצריך להחזיר אחר שישבע היסת, כתב הש"ך דלא דק, שלא מצינו היסת ליטול, אלא לאחר שיהזירו יכול המחזיק להשיבנו היסת. וכל זה כשראו החפץ בידו, אבל כשלא ראו, אפילו בדברים העשויים להשאיל ולהשכיר נאמן לומר לקוח במיגו דהחזרתי, וכ"ש שיכול למעון החזרתי, וכן נאמן במיגו דנאנסו, בנחל יצחק סימן עב סעיף יח אות יא הביא בשם התומים שדן בהא דקיי"ל שבדברים העשויים להשאיל ולהשכיר מוציאין מיד המחזיק, אם הוא דוקא כשהחפץ הוא בעין אצל המחזיק, אבל כשאין החפץ בעין, כגון שהזיקו, ואנו דנים על התשלומים של החפץ, אפשר שאין מוציאין מיד מחזיק, ונראה דעת התומים נוטה שאין מוציאין התשלומים מיד מחזיק, ונשאר בצ"ע, והנחל יצחק הביא דברי הנה"מ בסימן עב ס"ק סה שהכריע שאין מוציאין. ודן הנחל יצחק בדבריהם, והאריך בסברא דחזקת מרא קמא וחזקת מוחזק מי עדיף, ומסקנתו דלא כהתומים והנה"מ, אלא אף המעות מוציאין מיד המחזיק.

²⁰ בשו"ע שם כתב המחבר דנוטל בלא שבועה, כיון שאין היורשים יכולים לטעון ברי נגד המערער, והרמ"א כתב שצריך לישיב וליטול, והוא מדברי הרמב"ם בשם הגאונים, דטוענים ליורש כל מה שאביו היה יכול לטעון, ונשבע היסת אף בטענת שמא, ודלא כדעת הראב"ד שדינו כנשבע ונוטל שנשבע שבועת המשנה בנק"ח, וכתב הסמ"ע שאף הראב"ד לא כתב כן אלא כשהמחזיק חי ולא איורש, והש"ך סק"ט סובר שהראב"ד כתב כן גם איורש, וכן דעת הרמ"א בשיטת הגאונים, ומ"מ סיים הש"ך שלדינא אינו נשבע אלא היסת, והט"ז כתב שהרמ"א בסימן רצו סעיף א' פסק שמוציאין מהיורש בלא שבועה.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

המערער לישבע, ואם טוען היורש ברי ואומר שבפניו מכרו או נתנו המערער
למורישו, לכו"ע צריך המערער לישבע היסת.

ו. אפיק זוגא דסרבלא וספרא דאגדתא מיתמי בדברים העשויין להשאיל ולהשכיר ... כיון דמיפגמא קפדי אינשי ולא מושלי

יש אומרים²¹ שלא נחשב כדבר העשוי להשאיל ולהשכיר אלא כלים
המיוחדים להשאיל או להשכיר, ויש אומרים שכל הכלים בכלל דברים
העשויים להשאיל ולהשכיר חוץ מכלים שמקפידים עליהם שלא להשאיל
ולהשכיר מפני חשיבותם, וכן צריך שיהיו רגילים המערער והמשכיר
להשאיל או להשכיר.

הדרן עלך המקבל

דף קטז:

פרק עשירי הבית והעליה

²¹ שו"ע ונו"כ עב ימ, וסיים הרמ"א שם שהכל תלוי באהבת האיש ושנאתו ולפי מנהג המקום ולפי ראות עיני
הדיין בתובע ונתבע כפי מה שהם, ועי' עוד בדברי גאונים כלל לו כמה פרטים בדין דברים העשויים להשאיל
ולהשכיר, וכתב שם במ"ש הרמב"ם שהוחזק שמשכירו תמיד, דלא מיקרי הוחזק בפחות מג' פעמים, וכן בלשון
רגיל, ועי' מ"ש בספר נתיבות שבת פרק כז, ועי' עוד ד"ג כלל צו סימן ד.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

ז. הבית והעלייה של שנים שנפלו שניהם חולקין בעצים ובאבנים ובעפר ורואין אלו אבנים העשויות להשתבר אם היה אחד מהן מכיר מקצת אבניו נוטלן ועולות לו מן החשבון

הבית והעלייה²² של שנים שנפלו, שניהם חולקים בעצים ובאבנים ובעפר²³, היו מקצת האבנים שלימות ומקצתן שבורות, אומדים לפי צורת הנפילה איזו אבנים עלולות יותר להשבר²⁴, ועל פי זה חולקים בשבורות ובשלמות.

ואם מכיר אחד²⁵ מהם באבנים שהם שלו, נוטלן, והשני נוטל כנגדן מהשאר. שאם היו למשל ג' שלימות, והיו צריכים לחלוק בשוה או לפי אומד, וזה מכיר י' מהם, והם טובים יותר משאר השלימות, נוטלן, ונוטל עוד ט"ו שלמות מן השאר וחבירו נוטל כ"ה מן השאר²⁶, ולא אמרינן שאותן שהוא

²² שו"ע ונו"כ קסד ג

²³ ואינו תלוי בחיוב התיקון, ואף לדעת הרמ"א שיתבאר שבעל העליה מתקן, ונמצא שיש לחלקו שתי תקרות, דהיינו תקרת הבית ותקרת הגג, מ"מ לגבי בעלות העצים והאבנים שניהם שווים בכל, ולפי"ו אם נפלה רק העליה ולא התקרה שביניהם אין לבעל הבית כלום, ועוד משמע שאין נ"מ אם ירשו או בנו וחלקו, או שמכר לו עליה או שמכר לו זכות לבנות על ביתו, לעולם הם משותפים בעצים ואבנים. כתב הרמ"א דמ"מ אם היה אחד מהם גבוה יותר מהשני, הרי יש לחלקו יותר עצים ואבנים, ופשוט הוא, ובנ"י משמע דקאי אהלוקה דשבורות ושלמות, שאותו שהוא גבוה יותר נוטל יותר מן השבורות, ולא אמרינן דכיון דספק הוא של מי הם השבורות נימא שיהלוקו בשוה אף על פי שחלקו של אחד מהם יותר, אלא חולקים לפי כמות חלקו של כל אחד, כמו שאם נגנבו כולם חולקים לפי חשבון, ואם נגנבו מקצתן חולקין בשוה, משום שבכל אחד ואחד הספק הוא שוה והוי ממון המוטל בספק וחולקים בשוה, ואה"נ אם הספק שמשניהם נשברו בשוה, חולקים בשבורות בשוה, ועי' נה"מ (סק"ו) מה שכתב בפירוש דברי הנ"י, ובחידושי הר"ן מבוארים הדברים באריכות, עיין שם.

²⁴ שאם נפלו זה על זה משתבר יותר מהתחתון, ואם נפלו למרחוק משתבר יותר מן העליון.

²⁵ שו"ע ונו"כ שם ד

²⁶ ובטעם שזה נוטל שלימים כנגדן, כתב הסמ"ע שהאבנים בחזקת שניהם ואין לו במה שמכיר את שלו אלא שנוטלן, אבל אין השני מפסיד בזכותו לחלוק בשלימות אא"כ לא נשאר עוד שלמות מפסיד השני, ובשער משפט תמה מ"ש משנים אוחזים בטלית שאם זה אומר כולה שלי וזה אומר הציה שלי שזה נוטל ג' חלקים וזה נוטל רביע (כמ"ש בסמ"ע קלח סעיף ב), והטעם דמה שמורה לו אינו בכלל הספק ועי"ש מ"ש לתרין, אמנם בעיקר סברת הסמ"ע חולק השעמ"ש, והוכיח מסוגית הגמרא שבוה שמכיר מקצת אבנים והשאר אינו מכיר ריע טענתיה, ולכן אם אחד מכיר מקצת האבנים והשני מודה לו במקצתן וכופר בברי על מקצתן, דתו לא שייך סברא דריע טענתיה, אין השני יכול ליטול כנגד השלימות שהודה לו, שהרי זה טוען ברי שכולם שלו, ואילו לסברת הסמ"ע גם בכה"ג נוטל כנגדן, עיין שם. ועי' ערך ש"י שהביא בשם שו"ת גור ארי' יהודה בשריפה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

מכיר אינם בכלל החלוקה ויקח עוד כ' מהשאר וזה יטול כ' הנשארים, שאין הברתו מועיל להגדיל חלקו אלא שיקח את שלו, ופשוט אם מכיר ל' שלימות, נוטל כל הל' והשני יקח שאר השלימות וישלים חלקו מן השבורות, שיקח מהם יותר.

ח. נחזי אי בחבטא נפיל עלייתא איתבור אי בחבסא נפיל

תתייתא איתבור לא צריכא דנפיל בלייליא וליחזינהו

בצפרא דפנינהו

ואם רואין²⁷ אופן המפולת איך היה, שאם נחבט הבית מיסודו ונפל החומה במקומה תחתיו יש לדעת שהתחתונות נשברו ולכן נפל הבית תחתיו, ואם נחבט הכותל להלן כמקל שהיה עומד נופל העליונות של הכותל להלן הרבה, העליונות נשברו שנפלו מגובה רב והתחתונות שלימות שנפלו ממקום נמוך, חולקים שמי שהם שלו, נוטלן, והשני נוטל כנגדן מהשאר כנזכר, ואם אי אפשר לעמוד עליו כגון שנפל בלילה ופינום, חולקים בשוה.

ט. שותפין בני האי גזונא לא קפדי אהדדי

ואם אין²⁸ ידוע של מי השלמות והשבורות חולקים בשוה, אף על פי שפינו האבנים לרשותו של אחד מהם. ואין מחשיבים אותו מוחזק בהן, דשותפין לא קפדי אהדדי.

שנשרפו הכלי כסף שהכניסו הבע"ב לביהמ"ד ונשארו חתיכות כסף ואחד יש לו סימן במקצתן, שנוטל מה שמכיר והשאר חולקין לפי ערך, ולא יטלו אחרים מקודם נגד מה שנוטל זה, דשאני הכא שכל האבנים כאן ובודאי יש לחבירו כנגדן שלימות או שבורות, משא"כ בנ"ד שחלק מהכלי כסף נשרפו לגמרי, ומנין שיש לשאר חלק כמה שנשאר, עיין שם. וכל זה כשהשני מודה שאותן שלמות הן שלו, אבל אם יש הכחשה ביניהם, ה"ז כשאר תובע ונתבע, ועי' אבן האזל.

²⁷ שו"ע ונו"כ שם

²⁸ מבואר בפוסקים, ולא אמרינן שיהא נקרא מוחזק בשלמות וחבירו מוציא ועליו הראיה, דשותפין בכה"ג לא קפדי, ואין דינו כמוחזק, וכתב הנה"מ (סק"ז) שברש"י ובנ"י כתבו הטעם דהוי כהשאל ל' מקום, והקשה דבשומר מיקרי מוחזק אף על פי שהשאל ל' מקום, ותירץ דבשותפים חשיב כאילו השכיר לו המקום ממש, ושכירות לזמן ממכר הוא, ועי' בסימן שיג (סעיף ג) שנחלקו הפוסקים אם חצר המושכר קונה למשכיר או לשוכר, בשער משפט (סימן קלח) הקשה במ"ש הרמ"א (שם סעיף א) שאם הבית של אחד ולקח את חבירו אצלו, וחלוקים על הנכסים שבבית, הרי הם בחזקת המוחזק בבית, מ"ש מהא דבית ועליה שנפלו, שאם אינם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

י. מנה לי בידך והלה אומר איני יודע... פטור

כבר התבאר במסכת כתובות דף יב: ולעיל דף צו: שהטוען²⁹ להכירו כסף לי בידך שהלויתך או שהפקדת בידך, או שגזלתני³⁰, והלה אומר איני יודע אם הלויתני אם הפקדת בידי, ישבע היסת שאינו יודע ויפטר. ואם בא לצאת ידי שמים ישלם³¹.

ואפילו אם טוען תחלה טענת ברי אין לך בידי, וכשהייבוהו לי שבע היסת חזר וטען איני יודע אם הלויתני או הפקדת אצלי, כדי להקל בשבועתו ליפטר בשבועת איני יודע³², שומעין לו ונשבע שאינו יודע אם הלוחו אם לא ונפטר, ואין זה טוען וחוזר וטוען³³.

אבל אם השיב יודע אני שהלויתני מנה או שהפקדתו אצלי ואיני יודע אם פרעתך או אם החזרתיו לך אם לאו חייב לשלם, משום שכיון שודאי חייב לו וספק אם החזיר לו, באופן זה אומרים אנו ברי ושמא ברי עדיף³⁴. ואין התובע צריך לישוב אפילו שבועת היסת, דכיון שיודע שהלוחו הרי מוטל עליו לזכור ולדעת אם החזירו אם לאו.

יודעים של מי השלמות חולקין בשוה, אף על פי שנפלו לרשותא דחד מיניהו, ופירש"י דשותפין לא קפדי משום דהוי כמושלי דוכתא, ולמה לא נימא שזה שנפלו ברשותו שהוא עיקר בעה"ב יהא חשוב כמוחזק, ומדברי הראשונים משמע דאף כשטוען ברי לא מהני, ותירץ בדוחק דהא דשותפין לא קפדי חשוב כשוכרים זה לזה, ולכן חשיב כשניהם מוחזקים, ואילו הרמ"א איירי כשהכנים חבירו בחנם עיין שם, וגם בנה"מ (שם) כתב לחלק בין דר בחנם לבין דר בשכירות עיין שם, ובערך ש"י (שם) כתב לתרץ עפ"י דברי המבי"ט דלא אמרינן דדבר של שותפות הוי כשניהם מוחזקים אלא בידוע שחפץ זה הוא משל שותפות, וה"נ האבנים של בית ועליה חשיב כידוע משל שותפות, משא"כ התם איירי בדבר שאינו יודע שהוא משל שותפות, עיין שם.

²⁹ שו"ע ונו"כ הו"מ עה ט

³⁰ ש"ך שם כה

³¹ כיון שחבירו ברי והוא אינו יודע. סמ"ע שם כב כתב הריב"ש סי' שצ"ב בשם הרמב"ן וכו' מ' ה' ע"ב ד"ה מדקאמרינן, שאם תפס התובע בעדים מפקינן מיניה, שאין תפיסה מועלת במה שאין לו זכות אלא בבא לצאת ידי שמים. ש"ך שם כו. ואם תפס שלא בעדים, נאמן במגו דחייב לו. אורים שם כג.

³² כי שבועת איני יודע היא קלה, שאינו נשבע בה לשקר, שאף אם הוא חייב לו, מ"מ נשבע באמת שהוא אינו יודע. ועוד, שאף אם התובע מביא אחר כך עדים שחייב לו זה שתבעו, לא יפסל ע"י העדים, דהא העדים אינם מעידים שיודע ולא שכח, משא"כ אם נשבע שאינו חייב לו, סמ"ע שם כג.

³³ כיון שגם במענתו הראשונה היה נשבע ונפטר כל זמן שלא באו עדים, אבל לצאת ידי שמים פשיטא דחייב. סמ"ע שם כד.

³⁴ נראה דאפילו ספק הפרעון הוא קודם ההלואה, כגון שהיה לו פקדון בידו, ואחר שנאבד בפשיעה הלוחו לו ונתחייב לשלם לו מאה זהובים, והנפקד אומר יודע אני שלא היה שוה רק חמישים, והלוחו אומר איני יודע כמה היה שוה ואפשר היה שוה מאה ונמצא שמעולם לא נתחייבתי לך כלום, לפי שהמאה שהלויתני יצאו במאה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

אבל אם ירצה יחרים סתם חרם על כל מי שנוטל ממנו שלא כדין, ואם חזר אח"כ ואמר נזכרתי שפרעתוך נאמן בשבועה³⁵. וי"א³⁶ שאינו נאמן.

יא. מנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי אלא חמשים והשאר איני יודע מתוך שאינו יכול לישבע ישלם

כבר התבאר לעיל דף צח. שהטוען מנה לי בידך³⁷ והלה אומר אין לך בידי אלא חמשים והשאר איני יודע³⁸, הרי זה גם כן חייב שבועה על השאר מן התורה להכחיש התובע ולישבע שאינו חייב לו³⁹, ומתוך שאינו יכול לישבע על השאר שהרי אומר איני יודע, משלם⁴⁰. והתובע אינו צריך לישבע⁴¹, אלא אם ירצה הנתבע יחרים סתם על מי שנוטל ממנו שלא כדין. אבל אם השיבו חמשים לויתו ממך ופרעתוך וחמשים האחרים איני יודע אם לויתו אם לאו, אין כאן הודאה במקצת אלא כמו כופר בכל, וישבע היסת שהחמשים פרע ושהחמשים האחרים שתובעו בהם אינו יודע אם לזה אם לא ויפטר.

יב. ועולות לו מן החשבון ... לפי חשבון שלימות

של דמי הפקדון, אפ"ה חייב הלוח לשלם לו חמשים, דמ"מ הו"ל החיוב ברי והפטור ספק, ובכהאי גוונא ברי ושמא ברי עדיף. וכן משמע מסתימת דברי הפוסקים. ש"ך שם כז

³⁵ רמ"א שם

³⁶ מהרש"ל ביש"שפ' הגזול בתרא נה לפי מאי דק"ל דנוטל בלא שבועה, אינו חוזר וטוען כלל, אף שזה אינו קרוי חוזר וטוען ממש, שהרי בתחילה היה נסתפק אם פרע או לא ואח"כ נזכר, מ"מ מאחר דדינו לשלם בלא שבועה, אין לך חוזר וטוען גדול מזה. ש"ך שם כמ. ובאורים שם כז כתב להוכיח מהמרדכי כעת הרמ"א

³⁷ שו"ע ונו"כ עה יג

³⁸ אבל אם אמר בלשון זה, איני יודע שאני חייב לך רק חמשים, ישבע שהוא כדבריו ופטור, כן כתב ב"י [סעיף ט"ז] בשם מצאתי כתוב. סמ"ע שם לו. וכתב בד"מ דנוכל לפרש דר"ל רק חמשים יכול להיות שאני חייב לך, אבל יותר מחמשים בודאי איני חייב לך. וכ"כ הב"ח [סעיף י"ב]. ש"ך שם מה

³⁹. ואם אמר לו הילך, פשוט דגם בזה מהני הילך לפוטרו משבועה דאורייתא, וישבע הס"ת על השאר שאינו יודע ופטור, דכן פסק מור"ם בסימן רח"צ סעיף ב' יעויין שם, וכן כתב הש"ך בסימן שד"ם סק"א

⁴⁰ והא דאמרינן במקום שאינו יכול לישבע מתוך שאינו יכול לישבע משלם, ילפינן ליה [שבועות מז ע"א] מקרא [שמות כב, י] דכתיב שבועת ה' תהיה בין שניהם, דהאי שניהם מיותר הוא.

⁴¹ אפילו לאחר הפרעון, כיון שהלוה טוען שמא. וכתב הב"ח סוף סימן צ"ד דבמחויב שבועה ואינו יכול לישבע משלם, אם רצה התובע לקבל שבועתו, לא משבעינן ליה, דהו"ל שבועת שוא, ע"ש. ואינו נכון. ש"ך שם מז

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

בית ועליה שנפלו והיה אחד⁴² מהם מכיר מקצת האבנים והן שלימות והשני מודה לו, נוטלן אפילו הם גדולות וטובות יותר משאר האבנים והשני נוטל כל כך שלימות בינונים כנגדן, כמו שהתבאר.

וכן אם השני אומר חמישים אני מכיר וחמישים איני מכיר נוטלן זה כולם, שהשני מחוייב שבועה דאורייתא דמודה מקצת⁴³, ואינו יכול לישבע על השאר שהרי אומר אינו יודע⁴⁴, ומתוך שאינו יכול לישבע משלם, כלומר נוטל זה כולם.

יג. הבית והעלייה נפחתה העלייה ואין בעל הבית רוצה לתקן הרי בעל העלייה יורד ודרר למטה עד שיתקן לו את העלייה ... נפחתה ... בארבעה ... דאמר ליה עלייה זו שעל גבי בית זה אני משכיר לך

מי שיש לו⁴⁵ בית ועלייה על גביו והשכיר לחבירו את העלייה, ואמר לו עלייה זו אני משכיר לך ונפלה אין צריך ליתן לו עלייה אחרת, דהא זו קאמר ליה ונותן לו השכירות כפי הזמן שדרר בו.

וכן בהשכיר⁴⁶ לו בית ונפל הבית באמצע זמן השכירות, או שנשרף באונס⁴⁷, כבר התבאר לעיל דף קג. אם אמר לו בשעת שכירות בית זה אני משכיר לך, אין המשכיר חייב לבנותו מחדש ולהעמידו לפני השוכר, שבית

⁴² שו"ע ונו"כ קסד ד

⁴³ ע"כ צ"ל דמיירי שנשבר מה שמורה בפשיעתו, או שלקחן מתחלה דרך גזילה דלא הוי הילך כמו שכתבתי לעיל בסימן פ"ז [משה"א סק"א], דבלא"ה הו"ל הילך ולא הוי מחוייב שבועה ואינו יכול לישבע משלם. נתיח"מ שם ח' לת' קושיות ה"י רע"א שם

⁴⁴ הו"ל כמודה מקצת דאינו יכול לישבע על השאר, ונוטל הלה שכנגדו בלא שבועה, כדין המחוייב שבועה ואינו יכול לישבע בדבר דהוה ליה למידע כמ"ש בסימן ע"ה [סעיפים י"ב – י"ג], וגם בכאן רגיל האדם ליתן דעתו על אבניו במה הוא בונה והו"ל למידע. סמ"ע שם יא מתוס' אך בש"ך שם ד הביא הנ"י פ' הבית והעלי' כתב שר"ן כתב דמהא שמעני' דאפילו בדבר דלא ה"ל למידע ה"ל משויל"מ וכן העלה לעיל סי' ע"ב סי"ב ס"ק נ"א

⁴⁵ שו"ע ונו"כ שיב יח

⁴⁶ שו"ע ונו"כ שם יז

⁴⁷ רמ"א שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

זה השכיר לו ואיננו, ואין השוכר יכול לומר אבננו משלי ואדור בו⁴⁸, אם המשכיר אינו מתרצה לכך, ואפילו חזר המשכיר ובנאו אינו חייב להעמידו לרשות השוכר⁴⁹, ואף אם יש בדמי העצים והאבנים כדי לשכור בית אחר לגמור שכירותו, דעת רוב הראשונים שאינם משועבדים לשוכר לגמור שכירותו.

אמר לו עלייה⁵⁰ סתם חייב לחזור ולבנותה לו או יתן לו עלייה אחרת.

וכן בהשכיר לו בית סתם ונפל⁵¹, התבאר שם חייב המשכיר לבנותו, או להעמיד לו בית אחר לדור בו עד סוף זמן השכירות.

יש אומרים⁵² שאינו חייב בכך רק כשהיה לו בית אחר בשעת קנין השכירות, אבל אם לא היה לו, אינו חייב לקנות או לבנות לו בית אחר, ומ"מ כל דמי השכירות של בית זה משועבדים לשוכר להעמיד לו בית ולדור בו עד סוף זמן השכירות.

⁴⁸ רמ"א שם, וכתב המבי"ט (ח"ב סימן קכא) שאפילו לשמוח פירות אין לשוכר זכות, דכיון שנפל נתבטלה השכירות, ובשי"מ בשם הרמ"ך כתב שיכול השוכר לתקנו על חשבוננו ולדור בו עד סוף הזמן שהשכיר לו, וכ"כ בשו"ת רדב"ז (ח"ג סימן תרכג), ומ"מ נראה שדינו כדורד ברשות שידו על העליונה לכשיצא. ובשו"ת חקרי לב (ח"מ ח"ב סימן סז) מפקפק בעיקר הלכה זו, דאפשר דלא קאמר הבי"א אלא שאם רוצה השוכר לבנותו אין שומעין לו, דכיון שהמשכיר אינו חייב לבנותו הו"ל לענין זה כקרקע שאינו שלו, אבל אם רוצה השוכר להשתמש בקרקע הרב הרשות בידו, ואף אם המשכיר ירצה לבנות יכול השוכר למחות בידו, דשכירות ליומיה ממכר הוא, וגם במה שהוכיח המבי"ט מ"מ"ש בנמרא אודא ליה אפשר שלא אמרו אלא שאין המשכיר חייב לבנותו או להעמיד לו אחר, אבל אם השוכר רוצה בקרקע הרב ולשלם השכירות הרשות בידו, ומסתבר יותר כדברי הרמ"ך.

⁴⁹ דכיון שנפל הבית שהשכיר לו, בית זה שחזר ובנה אינו הבית שהשכיר לו, וכתב בשו"ת משיב דבר (ח"ג סימן א) שאפילו חזר ובנאו מאותן עצים ואבנים, ולא דמי למ"ש התוס' (סוכה דף כז ע"ב ד"ה מהו) גבי סוכה שנפלה, עיין שם. ועי' שו"ת שו"מ (מהדו"ג ח"א סימן פג) שכתב שאם נתרצה השוכר שיחזור ויבנה ויתן לו לדור בו, אין המשכיר יכול לחזור, וגם אינו יכול לתת לו בית במקום אחר, ואם חזר בו השוכר אינו יכול לתבוע החזרת השכר, עיין שם (ומשמע שאם לא נתן אינו חייב ליתן, וצ"ע).

⁵⁰ שו"ע ונו"כ שם יח

⁵¹ שו"ע ונו"כ שם

⁵² כתב הטור בשם הרמ"ה, הא דצריך להעמיד לו בית אחר כי אמר בית סתם, לאו למימר שיכופו אותו לבנות או לשכור לו בית אחר, דאע"ג דקנו מיניה שישכור לו או לבנות לו, לא היה בעולם ולא חל הקנין, אלא להכי קאמר שחייב להעמיד לו בית שאם קיבל כל השכירות חייב להחזירו לו עד שיתן לו בית, ואפילו נפל בחצי הזמן, שאינו מוצא לשכור אלא בכל השכר שנתן לו, צריך להחזיר לו כל השכר או ליתן לו בית. מיהו אם היה למשכיר בית אחר שלא היה משועבד בשעת שכירות לאדם אחר, חל עליו הקנין, דבית סתם אמר לו וצריך ליתנו לו, וכתב הבי"א שדברי הרמ"ה דברי טעם הם לכאורה, אלא שיש להשיב, דכשהחזיק בבית על התנאי הנזכר נשתעבד לו אותו הבית לקיים התנאי עד כדי דמי אותו הבית, ואפילו לא קנו מידו. וגם במ"ש הטור בשיטת הרא"ש שכיון שקנו מיניה נשתעבדו כל נכסיו וכו', כתב הבי"א שהמחזיק בבית על התנאי הוא חייב לקיים התנאי עד כנגד דמי אותו הבית, אלא שהקנין מועיל אף ביותר מדמי הבית הראשון, והקשו הבי"ח

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

אבל אם אמר לו עלייה זו שעל גבי בית זה אני משכיר לך הרי שעבד הבית לעלייה, לפיכך אם נפחתה העלייה בארבעה טפחים⁵³ או יותר חייב המשכיר לתקן לו, ואם לא יתקנו יורד השוכר לבית ודר עם בעל הבית⁵⁴, ונכנס ויוצא דרך פתח הבית⁵⁵ עד שיתקן לו את העלייה⁵⁶,

ואם נפל הבית והעלייה אין צריך לבנות לו אחר כיון שאמר לו בית זה.

יד. מעשה באחד שאמר לחבירו דלית שעל גבי פרסק זה אני

מוכר לך ונעקר הפרסק ... חייב אתה להעמיד לו פרסק

כל זמן שהדלית קיימא

מעשה באחד שאמר לחבירו דלית זו כלומר גפן המודלית על גבי אפרסק הוזה אני משכיר לך ונעקר אילן האפרסק ממקומו, ובא מעשה לפני חכמים ואמרו לו חייב אתה להעמיד לו הפרסק כל זמן שהדלית קיימת שהרי נשתעבד הפרסק לדלית, כמו שהתבאר בעליה זו שעל גבי בית זהוכן כל כיוצא בזה.

ודוקא באופן זה שהפרסק עדיין בעולם אלא שנעקר ממקומו, אבל אם נקצץ הפרסק אינו מחוייב להעמיד לו פרסק אחר שזה שעבד לו ולא אחר.

והדרישה לדעת הרמ"ה, למה ליה הטעם משום דהוי דבר שלא בא לעולם, תיפוק ליה דהוה קנין דברים, ובסימן קנו כתב הטור בשם הרמ"ה שהעושה קנין לבנות הו"ל קנין דברים ואינו קונה. ותירץ הב"ח דכאן גרע כיון שהקנין אינו אלא לכשיפול, ולכן כתב דהוי דשלב"ל, ואפ"ה ס"ל להרא"ש דמהני משום שהשעבוד על כל נכסיו (ולדבריו אם לא היו לו נכסים בשעת קנין לא יועיל), והדרישה תירץ דאפילו שעבד גופו והתחייב ליתן לו, דככה"ג אינו קנין דברים, מ"מ אינו מועיל כאן משום דהוה דשלב"ל. ומ"מ צריך לומר דכאן לא איירי שהתחייב ממש, דא"כ מועיל אפילו בדבר שלב"ל, וכמ"ש בסימן ס ובכמה מקומות (עי' פרק ז).

⁵³ ואז חסרה מקום תשמיש כלי אחד. סמ"ע לו

⁵⁴ ולא ידור למעלה ובתשמיש אותו כלי לבד שיחסר לו ידור למטה, דאין אדם דר לחצאין בשני מקומות. וגם דקדק לומר ודר בבית עם הבעה"ב, וכ"כ הטור [שם], ללמדנו דאין הבעה"ב צריך לצאת מביתו וידור בו השוכר לחוד עד שיתקן לו עלייתו. סמ"ע שם לו

⁵⁵ ולא אמרינן שיעלה בכניסתו על גבי סולם לעלייתו כבראשונה ומשם ירד למטה בבית. סמ"ע שם לח

⁵⁶ בטור [סעיף כ'] כתב בשם הרמ"ה דאין המשכיר חייב ליטפל בזה ולהוציא עליו הוצאות, אלא יתן להשוכר דירה למטה בביתו, ואם צר להשוכר המקום יתקנו לעצמו, אבל הטור חולק עליו. שם למ

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

וכן בבית ועלייה⁵⁷ שאם אמר ליה עלייה זו שעל גבי בית זה אני משכיר לך, אם נפל הבית שתחת העלייה ונשאר העלייה קיים על גבי קונדיסין, אין צריך להעמיד לו בית אחר.

⁵⁷ רמ"א שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748
להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה
<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

